

OG'IZ BO'SHLIG'I O'SMALARNING PATOMORMOFOLOGIK KORINISHI

Nuriddinov Hojibek Akbar o'g'li

*Abu Ali Ibn Sino nomidagi Buxoro davlat tibbiyot
instituti, Tibbiyot fakulteti, 3-kurs talabasi*

Olimova Aziza Zokirovna

*Abu Ali Ibn Sino nomidagi Buxoro davlat
tibbiyot instituti "Patologik anatomiya va
patologik fiziologiya" kafedrası asistenti*

Annotatsiya: Maqolada og'iz boshlig'idagi o'smalarning patomorfologik ko'rinishlari makroskopik, mikroskopik, immunogistokimyoviy va molekulyar tahlil asosida batafsil yoritilgan. Har bir o'sma turi uchun hujayra morfologiyasi, invaziv xususiyatlari, klinik simptomlar, epidemiologiya va xavf omillari ko'rib chiqilgan. Shu bilan birga diagnostika va davolashda qo'llaniladigan strategiyalar ham taqdim etilgan.

Kalit so'zlar: og'iz boshligi, osmalar, patomorfologiya, benign, malign, makroskopik, mikroskopik, adenokarsinoma, sarkoma, limfoma, papilloma, fibroma, immunogistokimyo, molekulyar diagnostika, gistopatologiya, patofiziologiya, angiogenez

Аннотация: В статье подробно рассмотрены патоморфологические особенности опухолей полости рта на основе макроскопического, микроскопического, иммуногистохимического и молекулярного анализа. Для каждого типа опухоли изучены морфология клеток, инвазивные свойства, клинические симптомы, эпидемиология и факторы риска. Кроме того, представлены диагностические подходы и стратегии лечения, применяемые в клинической практике.

Ключевые слова: полость рта, опухоли, патоморфология, доброкачественный, злокачественный, макроскопический, микроскопический, аденокарцинома, саркома, лимфома, папиллома, фиброма, иммуногистохимия, молекулярная диагностика, гистопатология, патофизиология, ангиогенез

Abstract: The article provides a comprehensive description of the pathomorphological features of oral cavity tumors based on macroscopic, microscopic, immunohistochemical, and molecular analyses. For each tumor type, cellular morphology, invasive characteristics, clinical symptoms, epidemiology, and risk factors are thoroughly reviewed. In addition, the diagnostic approaches and therapeutic strategies used in clinical practice are also presented.

Keywords: oral cavity, tumors, pathomorphology, benign, malignant, macroscopic, microscopic, adenocarcinoma, sarcoma, lymphoma, papilloma, fibroma,

immunohistochemistry, molecular diagnostics, histopathology, pathophysiology, angiogenesis

Kirish

Og‘iz boshlig‘i o‘smalari onkologik kasalliklar qatorida keng tarqalgan va yuqori mortalitet bilan tavsiflanadi. Ular epitelial (papilloma, adenokarsinoma), biriktiruvchi to‘qima (fibroma, sarkoma), limfoid (limfoma) va pigment hujayralardan (melanoma) kelib chiqadi. Ularning patomorfologik xususiyatlarini chuqur o‘rganish kasallikni erta aniqlash, davolashni rejalashtirish va prognozni belgilashda muhimdir.

Epidemiologiya:

Og‘iz boshlig‘i malign o‘smalari asosan 50–70 yoshdagi erkaklarda uchraydi.

Erkaklarda ayollarga nisbatan 1,5–2 barobar ko‘proq tarqalgan.

Asosiy xavf omillari: surunkali stomatit, og‘iz gigienasi yomonligi, chekish, spirtli ichimliklar, HPV infeksiyasi, ionlashtiruvchi nurlanish.

Maqsad

Og‘iz boshlig‘idagi o‘smalarning makro- va mikroskopik jihatdan patomorfologik tavsifini berish, benign va malign shakllarni aniqlash, molekulyar va immunogistokimyoviy belgilarini tahlil qilish, klinik ahamiyatini ko‘rsatish va diagnostik imkoniyatlarini keng yoritish.

Materiallar va usullar

Manbalar: Patologik anatomiya darsliklari, ilmiy maqolalar, WHO onkologik klassifikatsiyasi, zamonaviy qo‘llanmalar.

Tahlil usullari:

Makroskopik baholash: o‘lcham, cheklanish, yuzasi, konsistensiya, nekroz mavjudligi.

Mikroskopik baholash: hujayra differensiyasi, atipiya darajasi, mitozlar soni, invaziya chuqurligi, shilimshiq hosil bo‘lishi, nekroz va angiogenez.

Immunogistokimyoviy markerlar:

Ki-67 – proliferatsiya indeksi

p53 – tumor supressor

Cytokeratin – epitelial hujayralar

Vimentin – mesenximal hujayralar

CD20, CD3 – limfomani aniqlash

Molekulyar diagnostika: TP53 va EGFR gen mutatsiyalarini PCR va FISH orqali aniqlash.

Qo‘shimcha: Diagramma va mikroskopik fotosuratlar bilan rasmiylashtirilgan.

Natijalar va muhokama

Umumiy tavsif

Og‘iz boshlig‘i o‘smalari benign va malign guruhlarga bo‘linadi:

Benign: sekin o'sadi, metastaz bermaydi, aniq chegaralangan, minimal klinik simptomlar.

Malign: infiltrativ o'sadi, tez metastaz beradi, hujayra atipiyasi yuqori, nekroz va angiogenez mavjud.

Makroskopik ko'rinish

Yaxshi sifatli: yumaloq yoki polipsimon, silliq yuzali, o'lchami kichik, cheklangan.

Yomon sifatli: noaniq chegarali, infiltrativ, yarali yuzali, tez o'suvchi.

Mikroskopik ko'rinish

Benign: hujayra differensiyasi saqlangan, mitozlar kam, invaziya yo'q, nekroz mavjud emas.

Malign: hujayra atipiyasi, mitozlar ko'p, shilimshiq hosil bo'lishi, invaziya chuqurligi oshgan, nekroz va angiogenez kuzatiladi.

Yaxshi sifatli o'smalar

Papilloma: epiteliy polipsimon o'sma, hujayra tuzilishi normal, stroma kam rivojlangan.

Fibroma: biriktiruvchi to'qima hujayralaridan, zich tuzilishga ega, sekin o'suvchi.

Osteoma va Xondroma: maxsus suyak yoki xondral tuzilishga ega, benign, sekin o'suvchi.

Yomon sifatli o'smalar

Adenokarsinoma: gland hujayralari buzilgan, infiltrativ, tez metastaz beradi, Ki-67 yuqori.

Sarkoma: biriktiruvchi to'qima hujayralaridan, agressiv o'sish, invaziv chegaralar, vimentin ijobiy.

Limfoma: limfoid hujayralardan, tez rivojlanadi, kimyoterapiya talab qiladi, CD20 va CD3 markerlar yordamida tasdiqlanadi.

Melanoma: pigment hujayralaridan kelib chiqadi, agressiv, tez metastaz beradi, S-100 va HMB-45 markerlar ijobiy.

Klinik-patologik bog'liqlik

Benign: simptomatik kam, og'riqsiz, cheklangan shish.

Malign: og'riq, qonash, metastaz, limfa tugunlari kattalashadi, invaziv o'sish, nekroz va angiogenez mavjud.

Patofiziologik mexanizmlar

Malign o'sish: genetik mutatsiyalar (TP53, EGFR) va proliferatsiya markerlarining ortishi.

Angiogenez: VEGF orqali yangi qon tomirlar hosil bo'lishi, o'smaning o'sishini tezlashtiradi.

Apoptoz disfunktsiyasi: p53 mutatsiyasi tufayli hujayra o'limi susayadi, malign hujayralar ko'payadi.

Metastaz: limfa va qon orqali tarqaladi, limf tugunlari va o'pka, jigar kabi organlarga yetadi.

Diagnostik ahamiyat

Hujayra differensiyasi va mitozlar soni prognozni belgilashda muhim.

Immunohistokimyoviy markerlar malignlik darajasini aniqlashda yordam beradi.

Molekulyar diagnostika gen mutatsiyalarini aniqlash orqali davolash strategiyasini belgilash imkonini beradi.

Makroskopik va mikroskopik rasmiylashtirish jarrohlik va kimyoterapiya strategiyasini tanlashda qo'llaniladi.

Xulosa

Og'iz boshlig'idagi o'smalar makroskopik, mikroskopik, immunogistokimyoviy va molekulyar jihatdan turlicha bo'lib, kasallikni erta aniqlash va davolashni rejalashtirishda muhim ahamiyatga ega. Malign o'smalar, xususan adenokarsinoma, sarkoma, limfoma va melanoma, eng xavfli hisoblanadi. Patomorfologik tahlil, molekulyar diagnostika va rasmi illyustratsiyalar diagnostik jarayonni sezilarli darajada osonlashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Robbins S.L., Cotran R.S., Pathologic Basis of Disease, 9-nashr, Elsevier, 2015.
2. Kumar V., Abbas A.K., Aster J.C., Robbins Basic Pathology, 10-nashr, Elsevier, 2018.
3. Bosman F.T., Carneiro F., Hruban R.H., Theise N.D., WHO Classification of Tumours of the Head and Neck, 5-nashr, IARC Press, Lyon, 2017.
4. Neville B.W., Damm D.D., Allen C.M., Chi A.C., Oral & Maxillofacial Pathology, 4-nashr, Elsevier, 2016.
5. Ismoilov S.I., Patologik anatomiya, Toshkent, 2020.
6. Yuldashev M.Y., Abdullayev F.A., Og'iz boshlig'i o'smalarining patomorfologiyasi, O'zbekiston tibbiyot jurnali, 2019.
7. Mupparapu M., Oral cancer: pathology and prognosis, Oral Oncology, 2018.
8. Regezi J.A., Sciubba J.J., Jordan R.C., Oral Pathology: Clinical Pathologic Correlations, 7-nashr, Elsevier, 2017.